

SORSUNK és JELLEMÜNK

Kortársak otthonról, közérzetről, jövőképről

Gerzson Pál festőművész, Szigliget

Baranyában születtem, tízéves koromtól laktam még Szatmár megyében, Erdély peremén, Ungváron két évig, egy darabig Ógyallán, majd négy évig Kőszegen. Közben elemi iskolába Rákosligeten jártam két évig, nagyanyám oltalma alatt. Mindenütt otthon éreztem magam. A haza is elég tágas volt számomra, a szülőföld pedig a születési helyen kívül még az iskoláim helyszíne, az elemi eszmélések egész folyamatának helyszíne is, beleértve új világok felfedezését, új játékokat, új ismereteket az egyszerűtől a halmazelméletekig, az ABC-től a latin nyelv rejtelmeiig. A sors még egy világháború élményével is megajándékozott, félelmekkel és izgalmakkal.

A születésből valójában az eszmélés válik személyes tulajdonunkká, ez pedig nehezen választható el az érés folyamatától. Talán a tizennyolcadik év tájékán tud az ember először magáról, akkorra érik meg. Ami addig történik, az az ember személyes életének megalapozása, erre gondolok, amikor szülőföldről, pátriáról, nemzeti identitásról vagy közérzetről hallok. De hát hol is van a hazám, az otthonom? Az anyanyelvemben, amely pillanatok alatt otthonossá tette a különböző helyeket, a változó körülményeket, egész Magyarországot.

Ez persze nem jelenti azt, hogy az országban található utálatosságokat hazaszeretetből elnézném, vagy anyanyelvem mocskos-rongyos al- és félvilági változatait ne hallanám borzadva.

Mégis, otthon érzem magam a nyelvem határain belül. Ennek köszönhetem ismereteimet és képzeletvilágomat. Többet kaptam, mint amennyit adni tudok általa. Tudományos megállapítás, hogy az anyanyelv agybeli gócai másutt vannak, mint a tanult nyelveké.

Egész életemben tanulok és felejték, ismereteim bővülnek és rendeződnek. Alig tudom már szétválasztani az empiriát és a fantáziát. Hátralévő időmben figyelni fogom és keresni anyanyelvem még rejtett, de sejthető tartalékait.

„Íme, hát megeltem hazámat” – és ezért boldog vagyok. De megeltem hazámat szűkebb testiesebb értelemben is. A Dunántúlon születtem. Egyetlen ingatlan birtokom is a Dunántúlon van, Szigligeten. Ezt a talpalatnyi helyet maradéktalanul otthonomnak érzem. Megtudtam, hogy édesanyám felmenőinek, az Eőryeknek ez a vidék volt a családi fészke. Velem tehát visszazárult egy kör. Ez a táj vízióim világának közepe és hódító szándékaimnak jogi alapvetése. A Föld őstörténetének és a természet evolúciójának tanújelenségeit kezemmel és szememmel elérhetem. Az elemek együttese, a vegetáció ereje és benne az ember – olyan, amilyen – nagyszerű színjátékát láthatom a világ legszebb színpadán. Kár, hogy az élet napjai fogynak, s a lélek az ember öregségére gazdagszik meg, igaz, ez így jobb, mintha fordítva volna.

Nekem mint festőnek Szigliget nagy gyönyörűséget jelent. A látható világ gazdag és tartalmas. Reprodukálni lehetetlen, minden ügyes utánzat is csak hamisítvány lenne. Maga a gyönyörködés azonban kifejezhető és átadható a mű foglatatában. Ez a festészet mágikus szépsége.

Ez a mennyei játék erősíti a hitet, miközben az időszakos hitványságok, a csámpás fellengzősség, a szemérmetlen anyagiasság, szenny és modortalanság elfedi a gyönyörűségek forrását, a természetnek mégis van önvédelme. Az emberi természetnek is. A társadalmak természetének is. Már létezik korszerű szőlészet-borászat a Balaton-felvidéken, világszínvonal Herenden (kitüntetésnek érzem, hogy én tervezhettem azt a porcelánvázát, amelyet a manufaktúra milleniumi ajándékaként kiállítottak a Parlamentben), salgóközi kisugárzás, konok önkormányzati tájvédelmi elgondolások. A romlás folyamatát alig tudja az ember fékezni, de a másik ágon tud hatni. Várakozva figyelem, hogy a természet miként tartja rendben magát.

A magyaroknak nem érdemes arra számítani, hogy a globalizáció jegyében jól fognak élni. Anyanyelvünk miatt sem könnyű a besorolódás. Minden bizonnyal kényelmetlen alattvalók lennénk. A világ inkább elnyelni akar, mint együttműködni velünk. A mai magyar ember jelenleg éli a maga zavaros átmeneti életét. Előbb-utóbb fel fogja ismerni saját sorsát. A ma születők érett korukban nyugodtabbak lesznek, bölcsőbbek és tisztábbak, ha nem is lesz éppen akkor millenium.

Hortobágyi Márta gyermekorvos, Vászoly

A Balaton-felvidék úgy ivódott belém, mint újszülött élőlény tudatába szülőjének képe: örökervényűen és követendően.

Kaposváron születtem, kora gyermekkorom nyarait Balatonbogláron töltöttem. Első végtelenbe tekintő pillantásomat a Balaton víztükre vezette a látóhatár szélét koszorúzó, kéklő hegyekig, dombokig. Évek múltával ez a titokzatos messzeség valóságossá vált, megtelt magyar irodalommal, történelemmel, s a természet változó szépsége nevelte gondolataimat, érzéseimet. Biztos vagyok abban, hogy ez az örökség irányította lépteimet később a vászolyi Öreghegyre.

Kora tavasz volt, egy romos pince mellett álltunk, leomlott kövei tövében óriás ezerjófű pompázott, fűszeres illata betöltötte a levegőt. Előttünk Balaton felé futó, erdősávnál megtorpanó szőlősorok, azon túl hófehér templomtornyok, köröttük apró házak, majd a tó, vizében a békésen pihe-nő Tihanyi-félszigettel, hátán az apátság kettős tornya. Kitérült a tó karéja a kenesei partoktól Lelléig. Időtlenséget éreztem, s azt, hogy otthon vagyok. Azóta a pince a miénk lett, s vászolyi lakosok vagyunk. A faluban élő közösséget találtunk, világos, jól körülhatárolt értékrendet őrző öregekkel, barátságos fiatalokkal, vidám gyerekekkel.